

Номінація «Харків в історії моєї родини»

Шептуха А., учениця 9-А класу

ХЗОШ № 24

КИМ ПИШАЄТЬСЯ МОЯ СІМ'Я

Що ми? Чиї сини? Яких батьків діти?...

Чиєю кров'ю ота земля напоєна, що картопля родить?

Т.Г. ШЕВЧЕНКО

Хтось із великих якось сказав, якщо ми не знаємо, звідки прийшли, то не варті й місця в історії. Справді, кожен з нас – маленька цяточка в історії людства, частка великого ланцюга поколінь, але якщо ланочка буде «крихка», то весь ланцюг роду може розпастися.

Так сталося, що мої далекі та близькі родичі своє життя пов'язали з Харковом. Комуś допомогла доля, і він народився харків'янином чи на Харківщині, хтось приїхав сюди на навчання, хтось – працювати, але знаю точно: всі мої близькі вважають себе справжніми харків'янами.

Мене завжди хвилювало питання: звідки моє коріння та чому в мене таке дивовижне прізвище? Ким пишається моя родина, чи були в моєму роду люди, що змінили хід загальної історії чи, може, вони вплинули своєю працею, якимось вчинком на наше сьогодення? Тепер я твердо можу сказати: «Так!»

За світлинами, які зберігаються в старенькому, побитому часом фотоальбомі, я можу розповісти навіть про моїх найвіддаленіших родичів. Пропоную і вам зазирнути в минуле моєї родини.

Сторінка 1. Сім'я Бондар

Найвіддаленіших родичів, про яких пам'ятають у моїй родині, звали Бондар Михайло Кіндратович та Бондар Олена Федотівна. Це мої прапрадідусь та прапрабабуся. Вони жили у селищі Валки Харківської губернії. Пізніше дідусь з родиною (тоді була тільки одна дочка) переїхав у містечко Ногайськ (сучасний Приморськ) біля Олександрівська Катеринославської губернії (сучасний Запоріжжя). Там з середини XIX ст. почали будувати залізницю; на початку XX ст., перед Першою світовою війною, сюди було евакуйовано багато різних фабрик та заводів, пізніше з'явилися заводи по переробці зерна, інших сільськогосподарських рослин. Після революції та громадянської війни роботу на Харківщині було знайти дуже важко, і родина приймає рішення переїжджати ближче до моря, у приазовські степи.

Одна з вулиць у Олександрівську (Кузнечна)

Прапрадідусь Михайло був невисокий на зріст, дуже веселий, легкої вдачі, моторний. За ці риси він став улюбленцем усього Ногайського заводу сільськогосподарських машин. А як він вмів танцювати та жартувати! Моя прапрабабуся Олена була дуже працювитою, гостинною та доброзичливою жінкою. За походженням була полькою. Разом мої прапрабабуся з дідусем прожили майже п'ятдесят років! Вони створили велику та міцну родину, виховали чотирьох дочок. Щоправда, прапрадідусь завжди мріяв про сина, але народилися дочки – Аня (моя прабабуся), Маша, Катя та Надія. Щоб утримувати таку величеньку сімейку та назбирати «посаг», моїм далеким родичам довелося де тільки не працювати. Нарешті родина оселилась за

містом, дідусь побудував хату, згодом вступив у колгосп, але все рівно тримав невеличке господарство. Коли доньки вирости, то усі вони обрали професії, пов'язані з фінансами. Так, наприклад, Марія все життя пропрацювала у банку, Катерина Михайлівна – бухгалтером у радгоспі, Ганна Михайлівна та Надія Михайлівна – були продавцями у магазинах, одна у Запоріжжі, потім у Харкові, друга – у Приморську.

Родина Бондар виявилась багатою на онуків та правнуків. За життя мої прапрабабуся з дідусем встигли «познайомитися» аж з шістьма онуками та шістьма правнуками.

За традицією, кожного літа усі діти, онуки та правнуки злітали до гостинної оселі своїх батьків на цілий місяць. Усі нащадки не тільки добре відпочивали від міських турбот, але й допомагали по господарству. У затишному подвір'ї, всуціль обплетеному лозою, завжди стояв великий стіл. Біля нього постійно були усі жінки роду, бо улюблена страва сімейки – вареники. Із полуницею, із порічкою, а особливо з чорною смородиною. Мій прапрадідусь був майстром смажити млинці та виготовляти вино. До корови стояла завжди своя черга – з онуків та правнуків – за смачнющим молоком. Усі, хто гостював у цьому родинному колі влітку, до сих пір з насолодою та замріяно згадують щирість та легку вдачу господарів.

Сторінка 2. Сім'я Куц

Моя прабабуся Куц (Бондар) Ганна Михайлівна и прадідусь Куц Олександр Сергійович, народились на Харківщині, у селищі Валки. Познайомилися вони дуже цікаво ще коли були дітьми. Дівчинка Аня поспішала до школи і, коли бігла по містку, оступилась та впала в річку.

Неподалік випасав худобу такий же невеличкий хлопчик, Сашко, але він не розгубився та стрімголов кинувся у вир, побачивши перелякану дівчинку. У той момент, коли врятована Аня охопила обома рученятами рятівника, вона й не підозрювала, що ця зустріч стане доленосною. А він ... врятував свою майбутню дружину.

Потім Аня переїхала з батьками у Приморськ, після школи вирішила піти навчатися, і доля знов привела її у Харків. Поїхавши на канікули з подругами подивитися на першу новорічну ялинку у столицю України, вона впала і пошкодила ногу. Невідомо звідки взявся молодий парубок та відніс дівчину у травмпункт. Цим лицарем знов виявився Сашко. Аня з Сашком почали листуватися, а згодом вирішили, що «від долі не втечеш».

Після весілля у 1938 році молода сім'я переїхала

працювати у Харків. Олександр Сергійович влаштувався працювати на ХПЗ – завод імені Малишева – конструктором.

Коли в вересні 1941 року у молодій родині Куц народилась дочка Люба, фашисти вже бомбардували Харків. Більшість заводів поспіхом переводили за Урал. Так разом із підприємством опинились в евакуації і мої рідні. Місце призначення – Нижній Тагіл.

Добиратися було вкрай важко, поїзд постійно бомбардували; часто зупинялися, бо залізничні шляхи були ушкоджені. Їхали майже два тижні. У тилу вдень та вночі робітники працювали над виробництвом танків, їхніх частин. Прадідусь був у складі мобільної групи, яка випробовувала на

полігоні щойно удосконалену чи розроблену зброю. «Все для фронту, Все заради перемоги!» – під таким гаслом жили усі: і малі, і дорослі.

Мій прадідусь був висококваліфікованим спеціалістом, за заслуги перед Батьківщиною він був нагороджений багатьма медалями та грамотами, подяками. У музеї заводу імені Малишева зберігаються фотокартки воєнного часу, де зображений і мій родич. Хоча безпосередньо Олександр Сергійович Куц не брав участь у військових операціях, але він своєю працею теж наближав перемогу нашого народу над фашизмом.

Після закінчення війни, у 1946 році, у Нижньому Тагілі в родині Куц народилася ще одна донечка, її назвали Зоя (моя бабуся). Прабабуся, кажуть, обрала це ім'я на честь Зої Космодем'янської – відомої на весь світ «Тані», Героя Радянського Союзу.

У 1949 році сім'я повернулася на Харківщину. О.С. Куц одразу став до роботи на

рідному заводі, а Олена з дітьми поки що була у Валках. Згодом родина возз'єдналась. Сестри Люба та Зоя дуже добре навчались у школі. Люба закінчила навчання із золотою медаллю, Зоя – із срібною. У 1963 році Куц Любов Олександрівна закінчила Харківський театральний інститут. За розподілом потрапила

Фрагмент з вистави «Севільський цирульник». Театр ЧФ

у Севастополь до театру Чорноморського флоту, де кілька років пропрацювала актрисою. Куц Зоя Олександрівна закінчила Харківський інженерно-економічний інститут, але улюбленими захопленнями для неї назавжди залишилися вивчення англійської мови, читання англійської літератури та шитво.

Сторінка 3. Сім'я Резунових

Мій дідусь, Резунов Володимир Вікторович, народився у 1940 році, у невеличкому містечку Ногайську (знов дивовижний збіг у долях моїх

родичів!), сучасному Приморську Запорозької області. Його батьків (моїх прабабусю та

Мій дідусь у дитинстві з сестрою Валентиною

прадідуся по мамі) звали Віктор Пилипович та Олександра Єреміївна. Вони все своє життя пропрацювали в колгоспі та виховали трьох дітей – Валентину, Віктора та Володимира.

У 1941 році почалась Велика Вітчизняна війна, прадідусь пішов на фронт, був кулеметником. Згодом вивчився на снайпера.

Коли в Ногайськ прийшли німці, моя прабабуся Шура ховала власних дітей та ще двох сусідських (їхній батько був на фронті, а матір померла) у хліві. Якраз напередодні війни дідусь розпочав будівництво нового льоху і встиг вирити велику яму. Під час війни там і ховались діти, а ще... корова Майка.

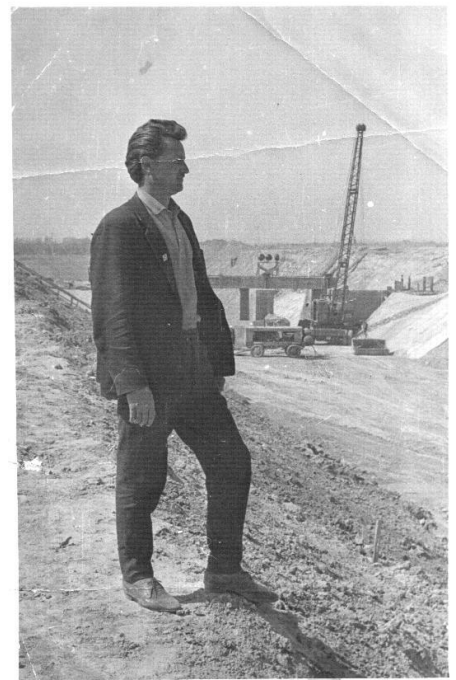
Були дуже тяжкі та голодні часи, німці, знищивши виробництво у Ногайську та опинившись посеред голого степу без провіанту, довго не витримали, і більша їх частина «осіла» ближче до «цивілізації», у великому місті. Мабуть, тому і вдалось якось пережити малечі й не померти з голоду. Дідусь до сьогодні згадує свою рятівницю-годувальницю Майку, яка до 1944 року допомагала сім'ї.

Усіх мешканців навколишніх сіл та містечок (Ногайськ, Бердянськ, Маріуполь) рятувала риба, яка водилась у Азовському морі. Не випадково у Бердянську вдячні мешканці поставили пам'ятник «Бичку-рятівникові». Нарешті війна скінчилася, і прадідусь повернувся додому з двома кульовими пораненнями руки.

Коли діти виросли, Віктор став директором цеглового заводу, Валентина – телеграфісткою, а мій дідусь Володя закінчив у Запоріжжі будівельний технікум. Отримавши розподіл у Ташкент (столицю Узбекської СР), заїхав до родичів у Приморськ попрощатися, але, прийшовши у двір, нікого не застав. Лише була записка прикріплена до хвіртки: «Синочку, швидше йди туди, де співають...». Спочатку отетерівши, Володя нічого не зрозумів, але вирішив виконати незвичайне материнське прохання і ... натрапив на весілля.

Було це у 1962 році. Усі радо зустріли юнака і запросили до столу, там Володя вперше побачив і свою майбутню дружину, Зою. Вона шістнадцятирічною красунею разом з батьками приїхала з Харкова на літні канікули до бабусі Каті. Вся їхня велика сім'я і гуляла весілля старшої онучки. Жвава Зоя запросила юнака на танок, потім довго розмовляли, співали... Нарешті вирішили листуватися...

У 1966 році в Ташкенті стався один з наймасштабніших землетрусів. Місто було зруйновано вщент. З усіх куточків Радянського союзу та братських держав їхали люди відновлювати місто. Мій дідусь під час землетрусу був у Ташкенті, і він разом із іншими будівельниками відбудовував Ташкент.

Спільними зусиллями все було відновлено, зведені нові найкрасивіші багатоповерхові сейсмічно витривалі будівлі, створені паркові зони з неймовірно чудовими фонтанами. За невеличкий час, мов птах Фенікс, постало нове місто-сад – столиця Узбекистану – Ташкент.

Коли дідусеві було 32 роки, його призначили головним інженером на будівництві Ташкентської ГРЕС. За сумлінну працю та якісне виконання завдання дідуся було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора. Ця нагорода – найважливіша та найпочесніша в нашій родині.

Мої бабуся з дідусем познайомились, як я вже писала, у Приморську (у 1967 році Ногайськ перейменовано у Приморськ), але жити й працювати поїхали до Ташкента. У 1972 році в них народилась дочка Яна – моя мама. У 1982 сім'я Резунових вирішила повернутись до Харкова, ближче до родичів.

Сторінка 4. Сім'я Шептухи

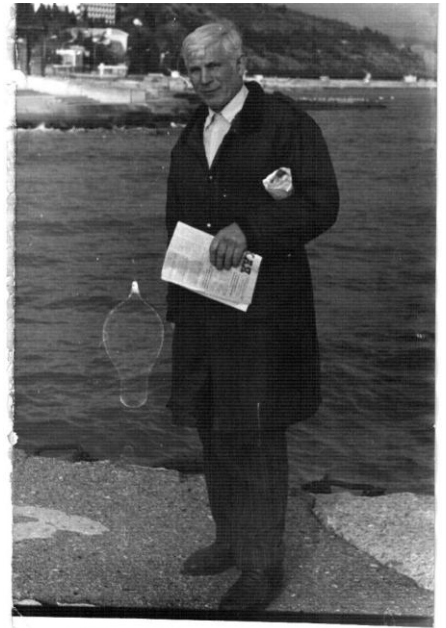
Мій дідусь по батьківській лінії, Шептуха Петро Дмитрович, народився у селищі Караван Нововодолазького району Харківської області. Як і більшість родин у той час, сім'я була багатодітною. Але за страшні місяці 1932-1933 років більшість дітей померло, залишилось дві сестрички (старші) Люба та Поля, Петрик з'явився на світ у 1934 році, пізніше народився ще братик Льончик.

Коли почалась Велика Вітчизняна війна, Дмитро Шептуха пішов на фронт і загинув у 1942 році в боях на півночі Росії.

Війна розкидала родину по різних куточках великої Батьківщини. Дідусь, якому на початок війни ледве виповнилось 7 років, потрапив у чужу родину у Краснодарському краї, де і прожив весь час до Перемоги. Дідусь

згадував, що вже у восьмирічному віці працював водоносом на Кубані, долаючи з двома відрами води три-чотири кілометри до поля, щоб допомогти дорослим косарям. Дорослі – це або 10-12-річні підлітки, або старі баби та діди...

Після війни дідусь повернувся на Україну, вступив у Харкові у ремісниче училище. Разом з хлопцем пліч-о-пліч працювали та навчалися німецькі військовополонені, від них він навчився порядку, вимогливості до себе та оточуючих, відповідальності та працелюбству. Дідусь брав участь у відбудові залізничних шляхів, трамвайних колій у Харкові.

Більшу частину свого життя Шептуха Петро Дмитрович пропрацював у Харківському інституті інженерів залізничного транспорту, який закінчив свого часу. Він був дуже шанованою людиною, отримав звання «Почесний залізничник».

До останніх своїх днів дідусь займався спортом, і кожен його ранок починався з пробіжки та гімнастики, яка тривала майже півтори години! Особливе задоволення для дідуса було купатися взимку в морі. Ось таке екзотичне моржування...

Сторінка 5. Сім'я Ломаки

У 1934 році у селищі міського типу Борисівка Білгородської області народилась моя друга бабуса Ломака (Шептуха) Людмила Ананіївна. Її батьків звали Ломака (Левченко) Тетяна Матвіївна та Ломака Ананій Михайлович. Цікавий той факт, що бабуса Люда та моя прабабуса Тетяна, її мати, народилися в один день, 25 січня (День святої Тетяни). Оскільки називати дітей іменем матері-батька в їх селищі було не прийнято —

вважалося недоброю прикметою, – то довелося обирати інше ім'я. Обирали його кілька днів так: до породіллі приходили сусіди і майже кожний говорив одне й теж: “Яка мила!” Так з'явилась Людмила – людям мила. Пізніше у народилась ще одна донька, її назвали на честь батька Ніною. Вона і зараз живе у Борисівці.

Брат моєї прабабусі - Левченко Іван Матвійович та брат прадідуся - Ломака Іван Михайлович служили на західному кордоні артилеристами та загинули в перші дні війни. За сімейною легендою, вони були серед тих сміливців, що обороняли Брестську фортецю. На жаль, відомостей про артилерійські загони, що обороняли західний кордон тоді, майже немає, однак у Державному архіві Білорусі ми знайшли спогади деяких очевидців про ті часи. Під час війни дідусь воював, але сім'я його залишалася на окупованій території, у Борисівці.

Коли Люді виповнилося 16 років, вона приїхала до Харкова, влаштувалася на книжкову фабрику “Комуніст”. У цей же час вона спочатку навчалась у вечірній школі № 5, потім у Поліграфічному технікумі. Поліграфії бабуса віддала двадцять років.

Сторінка 6. Мої мама та батько (Шептуха)

Говорять, що прізвище “Шептуха” з'явилося випадково у середині вісімнадцятого століття. Якесь моя прапрапра...бабця вмila заговорювати рани та допомагала породіллям, мабуть, її здібності передались і її нащадкам, бо мій прадідусь лікував коней та різну домашню худобу у колгоспі краще від ветеринара, у моїй бабусі Люди вдома живуть різні

“улюбленці сім’ї”: папужка, ховрашок, кицька, а ще вона знається на травах та квітах.

Моя мама Шептуха (Резунова) Яна Володимирівна, пішла у перший клас середньої школи № 171 міста Ташкента, бо тоді батько працював на будівництві Ташкентської ГРЕС.

Коли їй було десять, родина повернулась до Харкова, і Яна пішла у четвертий клас СЗОШ № 24. Після восьмого класу вона перейшла продовжувати навчання у середню школу № 2, яку закінчила із срібною медаллю. Улюбленими захопленнями мами у дитинстві були музика та малювання. Вона вісім років ходила до музичної школи, закінчила її по класу фортепіано з гарними оцінками.

Мама навчалась у кількох школах, але найріднішою вважає саме “двадцять четверту”, саме тому вона і мене привела сюди, до своєї улюбленої школи.

Батько – Шептуха Ігор Петрович – навчався в середній школі № 97 нашого міста. Завжди захоплювався спортом. У молодших класах відвідував секцію волейболу, у старших – брав участь у змаганнях з греблі на байдарках. Улюбленими предметами батька були історія, географія, російська література і, звичайно, фізкультура.

Познайомились мої батьки в Харківському інституті інженерів залізничного транспорту (ХІІТ). Навчались в одній групі за спеціальністю «Промислова теплоенергетика». Одного разу з

ними стався цікавий випадок, який вони згадують і досі. До найпершого свого заліку мама готувалася дуже завзято і навіть усі перерви та вихідні присвячувала своєму удосконаленню. Якось проходячи повз маму, Ігор жартома кинув: «Навіщо так старатися? Все рівно буде п'ятірка! Ти ж найрозумніша в групі».

Сумлінна одnogрупниця відповіла: «А раптом я «схоплю двійку?»» Батько тоді запропонував парі: якщо вона отримає двійку, то пригощає його цукерками «Футбол», якщо ж ні, то цукерки з нього... Коли прийшов час заліку, старанна Яна відповіла на всі письмові питання, але, підійшовши до суворого викладача, розгубилась і не змогла відповісти, як вона все «це» розв'язала, усна частина теж виявилась неподоланною. Це була її єдина «двійка» за всі роки навчання як у школі, так і в інституті. Але «приз», виграний моїм батьком та «знищений» ними обома після перездачі, вони згадують з любов'ю і дотепер. Коробка лежить в нас вдома у серванті та нагадує батькам веселі часи їхнього знайомства. Батьки одружились ще студентами і захистили свій спільний диплом на «відмінно». Через час мама отримала ще одну освіту у цьому ж інституті – інженерно-економічну. Харківський інститут інженерів залізничного транспорту можна вважати нашим сімейним інститутом, бо через нього пройшло четверо представників моєї родини.

Зараз батько працює менеджером у фірмі «Карнеол», а мати – бухгалтером у відділенні Укртелекому. Я ж поки сумлінно навчаюсь у школі, яку колись закінчила мама, і мрію стати достойною харків'янкою, продовжувачкою досягнень моїх предків.